

Η Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Στρατού 1923-1940.

Ήταν γραφτό να δοκιμαστεί στον πόλεμο του 1940 εναντίον των δυνάμεων του Άξονα

Ευαγγέλος Μαυρογονάτος

Με το παρόν άρθρο, θα προσπαθήσω συνοπτικώς να καταδείξω, την στρατιωτική οργάνωση και προπαρασκευή της Ελλάδος την περίοδο 1923 - 1940, που ήταν γραφτό να δοκιμαστεί στον πόλεμο του 1940 εναντίον των δυνάμεων του Άξονα.

Μεγάλα κονδύλια διατέθηκαν τόσο για προμήθεια πολεμικού υλικού όσο και για την οχύρωση της παραμεθορίου ζώνης και τον εξοπλισμό, του προς Βουλγαρία, θεάτρου επιχειρήσεων κυρίως κατά την εξαετία 1935 - 1940, επί κυβερνήσεως Ι. Μεταξά. Παραλλήλως τροποποιήθηκε η οργάνωση του στρατού και εκπονήθηκαν νέα σχέδια επιστράτευσης και επιχειρήσεων.

Εκτός από την οχύρωση έγιναν και πολλά έργα για την υποστήριξη των συγκοινωνιών, σε ολόκληρη την επικράτεια, καθώς έχουν άμεση σχέση με τους στρατηγικούς σκοπούς της άμυνας.

Η Προμήθεια Πολεμικού Υλικού

Ο ελληνικός Στρατός την επόμενη της Μικρασιατικής Καταστροφής του 1922 βρέθηκε χωρίς πολεμικό εξοπλισμό.

Ολόκληρο σχεδόν το κατάλληλο και εύχρηστο υλικό της ελληνικής Στρατιάς Μικράς Ασίας περιήλθε στους Τούρ-

κους και οι Μονάδες της που επαναπατρίστηκαν στερούνταν οποιοσδήποτε πολεμικής αξίας.

Εξαιρέση αποτελούσε η Στρατιά του Έβρου, που συγκροτήθηκε εσπευσμένα, χάρη στην οποία αποτράπηκαν μεγαλύτερες συμφορές. Όμως και αυτή η Στρατιά υστερούσε αρκετά σε ποσότητα, ποιότητα και ομοιογένεια οπλισμού και λοιπού υλικού εκστρατείας.

Παράλληλα με το μεγάλο πρόβλημα της ανασυγκροτήσεως του Στρατού, οι μετά το 1923 Ελληνικές Κυβερνήσεις είχαν και το οξύτατο πρόβλημα της ανορθώσεως των ερειπίων που είχαν συσσωρευτεί «εκ του μακρού πολέμου 1916 -1922» και, ιδιαίτερα, την αποκατάσταση του 1,3 εκατομμυρίου καταστραμμένων προσφύγων.

Οι οικονομικές εξάλλου δυνατότητες της Χώρας ήταν αρκετά περιορισμένες. Και καθώς ήταν επόμενο, για την ανασυγκρότηση του Στρατού διατέθηκε στην περίοδο 1923 – 1934 το ποσό των 3 δισεκατομμυρίων (χρυσών) δραχμών, ενώ για την αποκατάσταση των προσφύγων, τα έτη 1922 – 1930, το τεράστιο ποσό των 20,3 δισεκατομμυρίων δραχμών.

Τα 3 δισεκατομμύρια δραχμές, που είχαν διατεθεί για την ανασυγκρότηση του Στρατού, χρησιμοποιήθηκαν κυρίως για την προμήθεια (τα έτη 1925 – 1928) 468 νέων πυροβόλων μάχης, 1.750 πολυβόλων, 6.000 οπλοπολυβόλων και 125.000 ατομικών τυφεκίων, τα οποία κάλυψαν μια ουσιώδη ανάγκη του Στρατού, επειδή ανανέωσαν το πυροβολικό και τα αυτόματα όπλα για δύναμη μεραρχιών.

Η προμήθεια αυτή θα ήταν αδύνατο να γίνει μετά το 1935 και ο Στρατός θα εισερχόταν στον πόλεμο το 1940 με παλιό και ελλιπές πυροβολικό και αυτόματα όπλα.

Στη συνέχεια, στην περίοδο 1935 – 1940, διατέθηκε το εντυπωσιακό ποσό των 15,8 δισεκατομμυρίων (χρυσών) δραχμών.

Στο γεγονός αυτό συνέτειναν η έναρξη του πολέμου Ιταλίας – Αιθιοπίας το 1935, οι εντατικές προπαρασκευές των άλλων βαλκανικών Χωρών και των Χωρών της λοιπής Ευρώπης, καθώς και η διαφαινόμενη γενικότερα στο διεθνή πολιτικό ορίζοντα απειλή ενός Β' Παγκόσμιου Πολέμου.

Με το προαναφερόμενο χρηματικό ποσό, της περιόδου 1935 -1940, έγινε η προμήθεια 186 αντιαεροπορικών πυροβόλων, 24 αντιαρματικών πυροβόλων, 22 αντιαρματικών τυφεκίων, 305 όλμων, 400 πολυβόλων, 200 οπλοπολυβόλων και 50.000 ατομικών τυφεκίων.

Επίσης, με επισκευές και συμπληρώσεις παλαιού οπλισμού του Στρατού, αξιοποιήθηκαν 280 πυροβόλα μάχης, 2.800 πολυβόλα, 2.000 οπλοπολυβόλα και 120.000 ατομικά τυφέκια.

Τέλος, αντιμετώπιστηκε ικανοποιητικά το πρόβλημα των πυρομαχικών, χωρίς να επιλυθεί σε όλη την έκτασή του, με αξιοποίηση παλαιών αποθεμάτων και συμπλήρωση με νέα.

Παράλληλα με τις προμήθειες και επισκευές πολεμικού υλικού, κατασκευάστηκε η οχύρωση της έναντι της Βουλγαρίας παραμεθόριας ζώνης, η ονομασθείσα από τους Γερμανούς «Γραμμή Μεταξά», καθώς και άλλων περιοχών, συμπληρώθηκε το δίκτυο συγκοινωνιών και βελτιώθηκαν σε μεγάλη έκταση οι στρατωνισμοί.

Όμως, παρά την έντονη προπαρασκευή, δεν ολοκληρώθηκε το ανεφοδιαστικό πρόγραμμα του Στρατού, εξαιτίας του περιορισμένου χρόνου. Και ειδικότερα, ό,τι παραγγέλθηκε λίγο πριν από την έναρξη του Ευρωπαϊκού πολέμου στην Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία και Ιταλία δεν παραδόθηκε, αλλά δεσμεύτηκε από τα κράτη αυτά, για τις δικές τους ανάγκες.

Πάντως, όπως κατέδειξαν τα γεγονότα, με τις προμήθειες πολεμικού υλικού από το εξωτερικό και τις εκτεταμένες αξιοποιήσεις παλαιού υλικού στη Χώρα, ο ελληνικός Στρατός πέτυχε να θέσει **«επί ποδός πολέμου» στις 28 Οκτωβρίου 1940**, δεκαπέντε (15) Μεραρχίες και πέντε (5) ταξιαρχίες Πεζικού, καθώς και μία (1) Μεραρχία και μία (1) Ταξιαρχία Ιππικού, ικανοποιητικά εξοπλισμένες και εφοδιασμένες με τα εντελώς απαραίτητα υλικά εκστρα-

τείας.

Ο Συνολικός Οπλισμός, τα Πυρομαχικά, τα Μεταφορικά Μέσα και τα Εφόδια του Στρατού:

Τον Οκτώβριο του 1940, ο ελληνικός Στρατός διέθετε σε καλή κατάσταση τον εξής οπλισμό:

- Τυφέκια (Μάνλιχερ, Μάουζερ, Λεμπέλ, Γκρα) 459.650.
- Πολυβόλα (Χότσικς, Σαϊντ Ετιέν, Σβαρτζ Λόζε, Μαξίμ) 4.832.
- Οπλοπολυβόλα (Χότσικς) 12.200
- Όλμους (Μπράντ 81 χιλ) 315
- Πυροβόλα Μάχης (Σκόντα, Σνάϊδερ, Κρουπ) 905
- Πυροβόλα αντιαεροπορικά (Α/Α) (Κρούπ, Μποφόρς, Ραϊμένταλ) 190
- Πυροβόλα αντιαρματικά (Α/Τ) (Ραϊμένταλ) 24.

Στη διάρκεια του πολέμου ενισχύθηκε, κυρίως από λάφυρα που αξιοποιήθηκαν με 16.500 τυφέκια, 494 πολυβόλα, 1794 οπλοπολυβόλα, 406 όλμους, 114 πυροβόλα μάχης και 34 πυροβόλα Α/Α.

Επίσης, τον Οκτώβριο του 1940, ο Στρατός διέθετε τα οργανικά πυρομαχικά των Μονάδων Εκστρατείας και αποθέματα πυρομαχικών για 3 μήνες αγώνα. Όμως, κατόρθωσε να διεξαχθεί πολεμικός αγώνας 6 μηνών και σε 2 μέτωπα, κατά των Ιταλών και Γερμανών, με επιτυχία.

Αυτό οφείλεται στην έγκαιρη τότε λήψη μέτρων αυξήσεως της ελληνικής βιομηχανικής παραγωγής σε πυρομαχικά, περιορισμού των καταναλώσεων στο πεδίο μάχης και στη μεθοδική αξιοποίηση των προερχόμενων από λάφυρα.

Σε μεταφορικά μέσα, οι ανάγκες ήταν πολλές. Έναντι απαιτούμενων αυτοκινήτων, υπήρχαν 600 στρατιωτικά. Το πρόβλημα λύθηκε με την επίταξη ιδιωτικών αυτοκινήτων διάφορων τύπων, με την έναρξη του πολέμου.

Ανάλογα, αντιμετωπίστηκε και το πρόβλημα των κτηνών, που ο αριθμός τους, με διαδοχικές επιτάξεις, έφτασε τις 150.000. Σημειώνεται στο σημείο αυτό, ότι χωρίς τις δεκάδες χιλιάδες ημιόνων, που πλαισίωναν ως οργανικά μεταφορικά τις μονάδες του πεδίου μάχης, θα ήταν αδύνατη η ζωή και η διεξαγωγή νικηφόρου αγώνα στα άξενα και χιονισμένα βουνά της Αλβανίας.

Από πλευράς εφοδίων, στις 28 Οκτωβρίου 1940, ο Στρατός διέθετε τα εξής αποθέματα:

- Τρόφιμα για 50 ημέρες,
- Καύσιμα για 45 ημέρες και
- νομή για 30 ημέρες.

Η δύναμη του Στρατού εκστρατείας, στις 18 Φεβρουάριου 1941, ήταν 22.000 αξιωματικοί (μόνιμοι, μόνιμοι εξ εφεδρείας και έφεδροι) και οπλίτες. Η δύναμη αυτή, με την έναρξη και του Ελληνογερμανικού πολέμου, στις 6 Απριλίου 1941, ήταν αυξημένη κατά 20%. [1]

Τα Μέτρα Εκπαιδύσεως του Στρατού.

Από την επόμενη της Συνθήκης της Λοζάννης του 1923 και μέχρι τις παραμονές του πολέμου του 1940, πάρθηκαν διάφορα μέτρα εκπαίδευσεως του Στρατού, τα σπουδαιότερα ήταν τα εξής:

Το 1925, κλήθηκε πολυμελής Γαλλική Στρατιωτική Αποστολή, από 22 αξιωματικούς υπό τον Στρατηγό Ζιράρ, που ανέλαβε την οργάνωση και επίβλεψη της εκπαίδευσεως και η οποία εργάστηκε δραστήρια και αποδοτικά.

Το 1926, καθορίστηκε οριστικά ο αριθμός των προβλεπόμενων Σχολών, οι οποίες έκτοτε λειτούργησαν κανονικά.

Ως παραγωγικές Σχολές προβλέπονταν, η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, η Στρατιωτική Σχολή Ιατρικής, η Στρατιωτική Σχολή Υπαξιωματικών, η Στρατιωτική Σχολή Αεροπορίας και οι Σχολές Εφέδρων Αξιωματικών.

Ως Σχολές Εφαρμογής και Μετεκπαιδύσεως προβλέπονταν, η Σχολή Πεζικού, η Σχολή Πυροβολικού, η Σχολή Μηχανικού, η Σχολή Ιππικού, η Σχολή Αεροπορίας και οι Σχολές Μεταγωγικής Υπηρεσίας, Υγειονομικής Υπηρεσίας, Επιμελητείας, Γυμναστικής και Τοπογραφίας.

---

[1] Ιστορικές Σημειώσεις συνταγματάρχη εα Αθαν. Κορόζη, Διευθυντή 1ου ΕΓ / Γενικού Στρατηγείου κατά τον πόλεμο 1940 – 41 (Ανέκδοτο Έργο).

Επίσης, προβλέπονταν και λειτούργησαν η Σχολή Ανωτέρας Στρατιωτικής Εκπαιδύσεως και η Ανώτερα Σχολή Πολέμου.

Σημειώνεται ότι η εισαγωγή στην Ανώτερα Σχολή Πολέμου γινόταν με αυστηρές εξετάσεις, οι σπουδαστές ανέρχονταν περίπου στους 40 και η φοίτηση διάρκυνε 2 έτη. Μέχρι το 1940 είχαν αποφοιτήσει περίπου 600 αξιωματικοί. Ορισμένοι, επίσης, αξιωματικοί, περίπου 25, είχαν αποφοιτήσει και από την Ακαδημία Πολέμου της Γαλλίας.

Από το 1937 μέχρι και το Σεπτέμβριο του 1940, κλήθηκαν για μετεκπαίδευση όλοι σχεδόν οι Έφεδροι Αξιωματικοί του Στρατού και οι Έφεδροι Ανθυπασπιστές, των κλάσεων από του 1920 μέχρι του 1936 – δηλαδή 17 κλάσεων.

Ασκήσεις μετά στρατεύματος λάμβαναν χώρα κατά μεραρχία, ενώ τον Οκτώβριο του 1937 εκτελέστηκαν μεγάλες ασκήσεις Σχηματισμού στην περιοχή ΣΕΡΡΩΝ – ΔΡΑΜΑΣ, διάρκειας 15 ημερών.

Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι από τους αξιωματικούς των βαθμών, από του Αντισυνταγματάρχη μέχρι και του Αντιστράτηγου, του πολέμου 1940 – 41, είχαν συμμετάσχει στη Μικρασιατική Εκστρατεία και ήταν φορείς μεγάλης εμπειρίας πεδίου μάχης.

Γενικά μπορεί να υποστηριχθεί ότι με τις διαδοχικές προσπάθειες που καταβλήθηκαν, τα στελέχη του ελληνικού Στρατού είχαν φτάσει σε αρκετά ικανοποιητικό επίπεδο επαγγελματικής καταρτίσεως. Αλλά και η εκπαίδευση των οπλιτών είχε εκσυγχρονιστεί και είχε προσλάβει πρακτική μορφή σε όλες τις διαστάσεις της.

Αυτό το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσής του ελληνικού Στρατού συντέλεσε στην ταχεία και αποτελεσματική αντιμετώπιση της ιταλικής εισβολής στους χώρους της Ηπείρου και της Πίνδου από τις πρώτες ημέρες του πολέμου. Και επιπλέον, αποτέλεσε στη μεγάλη θύελλα που έφερε στη Χώρα μας η 28η Οκτωβρίου 1940 τις χαλύβδινες βάσεις, πάνω στις οποίες στηριζόταν το ακμαίο ηθικό.

Χωρίς αυτήν την εκπαιδευτική υποδομή και την ωραία πειθαρχία στελεχών και οπλιτών και χωρίς τις άλλες συναφείς πολεμικές προπαρασκευές, η τύχη του ελληνικού Στρατού του 1940, αλλά και της χώρας γενικότερα, θα ήταν παρόμοια, αν μη χειρότερη, εκείνης του ατυχούς Ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897.

Σχέδια Επιστρατεύσεως και Επιχειρήσεων

Από το έτος 1925 μέχρι και το 1939, συντάχτηκαν 10 διαδοχικά σχέδια επιστρατεύσεως, ανταποκρινόμενα κάθε φορά στα διατιθέμενα υλικά εκστρατείας και στην αντιμετώπιση ορισμένων πιθανών καταστάσεων.

Το σχέδιο, που εφαρμόστηκε στις 28 Οκτωβρίου 1940, έφερε τον τίτλο «Σχέδιο Επιστρατεύσεως 1939B». Ήταν ένα τέλειο Σχέδιο Επιστρατεύσεως του Στρατού, που ανταποκρινόταν και στην περίπτωση της ιταλικής απειλής.

Την πληρότητα του Σχεδίου αυτού και του αντίστοιχου Σχεδίου Μεταφορών κατέδειξε η εφαρμογή τους, όπου μέσα σε 15 ημέρες (28 Οκτ -13 Νοε κατορθώθηκε η κινητοποίηση και η προώθηση 300.000 ανδρών και κτηνών προς τις παραμεθόριες περιοχές της Ηπείρου, της Δυτικής και Ανατολικής Μακεδονίας και της Θράκης.

Αργότερα, επιστρατεύτηκαν και άλλες δυνάμεις. Επρόκειτο περί μηχανισμού κινητοποιήσεως αρκετά μελετημένου, με πολύ στερεές βάσεις και με εξαιρετική ευκαμψία.

Η ιταλική εισβολή, τη χαραυγή της 28ης Οκτωβρίου 1940, αντιμετωπίστηκε με το «Σχέδιο Επιχειρήσεων Ιβα».

Το Σχέδιο αυτό είχε συνταχτεί το Σεπτέμβριο του 1939 και πρόβλεπε, σε γενικές γραμμές, άμυνα στις παραμεθόριες τοποθεσίες Ηπείρου – Δυτικής Μακεδονίας, παρέχοντας παράλληλα και την αναγκαία πρωτοβουλία διεξαγωγής του αγώνα στον κρίσιμο τομέα της Ηπείρου.

Όπως κατέδειξαν τα γεγονότα, το Σχέδιο αυτό ήταν επιτυχέστατο, γιατί στάματησε τον εισβολέα κατά το δυνατό πλησιέστερα προς τα ελληνοαλβανικά σύνορα και κάλυψε πλήρως τη γενική επιστράτευση και τη στρατηγική συγκέντρωση του ελληνικού Στρατού.

Αξίζει, επίσης, να σημειωθεί ότι η ενημερότητα των Διοικήσεων και των Επιτελείων τους στα προαναφερόμενα Σχέδια Επιστρατεύσεως και Επιχειρήσεων ήταν απόλυτη!

Απόδειξη αυτού αποτελεί το γεγονός ότι τα ξημερώματα της 28ης Οκτωβρίου 1940, ολόκληρος ο πολεμικός μηχανισμός τέθηκε σε κίνηση με μια τηλεφωνική διαταγή του ΓΕΣ, προς τα Στρατηγεία των Σωμάτων Στρατού, που περιείχε όλες 21 λέξεις.

Έλεγε: «Από έκτης πρωινής σήμερα περιερχόμεθα εις εμπόλεμον κατάσταση προς Ιταλίαν. Άμυνα εθνικού εδάφους διεξαχθεί βάσει διαταγών ας έχετε. Εφαρμόσατε σχέδιον επιστρατεύσεως».

Με την παραπάνω σε γενικές γραμμές πολεμική προπαρασκευή, μέσα στα πλαίσια των οικονομικών και των λοιπών δυσχερών συνθηκών της Χώρας, την περίοδο 1923 – 1940, ο ελληνικός Στρατός κατέστη αξιόμαχος.

Από την άλλη πλευρά, ο ιταλικός Στρατός ήταν μια από τις πιο σύγχρονες πολεμικές μηχανές της Ευρώπης. Ο οπλισμός των ιταλικών μονάδων ήταν πολύ ανώτερος των ελληνικών μονάδων.

Ειδικότερα, ένα ιταλικό σύνταγμα Πεζικού είχε 6 όλμους 81 χιλ. και 54 όλμους των 45 χιλ, ενώ ένα ελληνικό σύνταγμα είχε μόνον 4 όλμους των 81 χιλ.

Μία ιταλική μεραρχία Πεζικού είχε 9 πυροβολαρχίες πυροβολικού μάχης, ενώ μια ελληνική μεραρχία είχε μόνο 6.

Ο ιταλικός Στρατός διέθετε άρματα μάχης, ενώ ο ελληνικός Στρατός όχι μόνο δε διέθετε άρματα, αλλά και ο αριθμός των αντιαρματικών όπλων του ήταν ανεπαρκέστατος.

Ο ιταλικός Στρατός είχε μεγάλη ευχέρεια εναλλαξιμότητας των μονάδων πεζικού στο πεδίο της μάχης, ενώ ο ελληνικός Στρατός μόνο περιορισμένη.

Απόδειξη αυτού ότι στο Αλβανικό Θέατρο επιχειρήσεων έλαβαν μέρος συνολικά: Από την ελληνική πλευρά 14 μεραρχίες Πεζικού, 2 ταξιαρχίες Πεζικού και 1 μεραρχία Ιππικού, ενώ από την ιταλική πλευρά 24 μεραρχίες Πεζικού, 1 τεθωρακισμένη μεραρχία και 1 μεραρχία Ιππικού.

Αλλά και τα μεταφορικά (αυτοκίνητα) μέσα και τα εφόδια του ιταλικού Στρατού ήταν κατά πολύ περισσότερα εκείνων του ελληνικού Στρατού.

Επιπλέον, η ιταλική Αεροπορία διέθετε μεγάλη αριθμητική και ποιοτική υπεροχή έναντι της ελληνικής. Έναντι 400 ιταλικών αεροσκαφών στα αεροδρόμια της Αλβανίας και της Νότιας Ιταλίας, η Ελλάδα διέθετε 140 αεροσκάφη διάφορων τύπων.

Επομένως είναι φανερό ότι η είσοδος του ελληνικού Στρατού, καθώς και των άλλων κλάδων των ΕΔ, στον πόλεμο στις 28 Οκτωβρίου 1940, γινόταν κάτω από δυσμενείς συνθήκες.

Όμως, στις άνισες αυτές συνθήκες προστέθηκε και βάρυνε το ηθικό μεγαλείο – το ακμαίο ηθικό των Ελλήνων, που πήγαζε από την άδικη ιταλική επίθεση και την παραδοσιακή αγάπη τους προς τα ιερά και όσια της Πατρίδας.

Η διεξαγωγή του Ελληνοϊταλικού Πολέμου κατέδειξε την αξιόλογη μαχητική αξία του ελληνικού Στρατού.

Αρχικά (από 28 Οκτ – 13 Νοε 1940), με επιτυχείς αμυντικές επιχειρήσεις πλησίον των συνόρων, ανέκοψε και έφθειρε τις ιταλικές δυνάμεις εισβολής και, στη συνέχεια, με επιθετικές επιχειρήσεις (από 14 Νοε 1940 – Απρ. 1941), προωθήθηκε πέρα από τα σύνορα και απελευθέρωσε ολόκληρη σχεδόν τη Βόρεια Ήπειρο.

Στο τεράστιο και μεγαλειώδες αυτό έργο του Στρατού, η συνδρομή των άλλων Κλάδων των ΕΔ και του συνόλου του ελληνικού λαού ήταν ποικίλη και αποφασιστική.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο, ακόμα και από σοβαρές ιταλικές ιστορικές πηγές, ότι η Ιταλική Ηγεσία υποτίμησε το βαθμό προπαρασκευής, την αξία των στελεχών, την ετοιμότητα για πόλεμο και το ηθικό των ελληνικών δυνάμεων.

Και καθώς ήταν επόμενο, η υποτίμηση αυτή οδήγησε από τις πρώτες ημέρες των επιχειρήσεων στην ανατροπή των επιθετικών σχεδίων της Ιταλίας κατά της Ελλάδας.

Τέλος, από την ελληνική πλευρά διαπράχτηκαν βέβαια και σφάλματα, κυρίως στις γενικές κατευθύνσεις της πολεμικής προπαρασκευής.

Όμως τα σφάλματα αυτά δεν εμπόδισαν το Στρατό και τους άλλους κλάδους των ΕΔ της χώρας να πετύχουν το έπος της Αλβανίας και, στη συνέχεια, από 6 Απρ 1941, τις χρυσές σελίδες αγωνιστικότητας και ηρωισμού στον αγώνα των οχυρών, κατά των Γερμανών, στις περιοχές της Ανατολικής Μακεδονίας και της Δυτικής Θράκης.

ΠΗΓΕΣ:

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους «ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ»

Βικιπαίδεια

Διαδίκτυο